

Vergaderjaar 2006–2007

29 521

Nederlandse deelname aan vredesmissies

Nr. 38

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 13 maart 2007

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken¹ en de vaste commissie voor Defensie² hebben op 15 februari 2007 overleg gevoerd met minister Bot van Buitenlandse Zaken en minister Kamp van Defensie over:

- **de brief van de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie d.d. 2 februari 2007 inzake verlenging Nederlandse militaire bijdrage aan de NAVO-trainingsmissie in Irak (29 521, nr. 36).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissies

¹ Samenstelling:

Leden: Koenders (PvdA), Timmermans (PvdA), ondervoorzitter, Van Bommel (SP), Albayrak (PvdA), Van der Staaij (SGP), Wilders (PVV), Van Baalen (VVD), voorzitter, Ormel (CDA), Ferrier (CDA), Huizinga-Heringa (ChristenUnie), Van Velzen (SP), De Nerée tot Babberich (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Dezentjé-Hamming (VVD), Irrgang (SP), Kalma (PvdA), Schermers (CDA), Boekestijn (VVD), Jules Kortenhorst (CDA), Pechtold (D66), Ten Broeke (VVD), Peters (GroenLinks), Van Raak (SP), Gill'ard (PvdA) en Thieme (PvdD).

Plv. leden: Vermeij (PvdA), Samsom (PvdA), De Wit (SP), Leerdam (PvdA), Van der Vlies (SGP), Bosma (PVV), Van Miltenburg (VVD), Roland Kortenhorst (CDA), Hessels (CDA), Voordewind (ChristenUnie), Jasper van Dijk (SP), Van Hijum (CDA), Haverkamp (CDA), Neppérus (VVD), Lempens (SP), Besselink (PvdA), Çörüz (CDA), Griffith (VVD), Spies (CDA), Van der Ham (D66), Van Beek (VVD), Halsema (GroenLinks), Gesthuizen (SP), Bussemaker (PvdA) en Ouweland (PvdD).

² Samenstelling:

Leden: Koenders (PvdA), Timmermans (PvdA), Van Bommel (SP), Albayrak (PvdA), fungerend voorzitter, Van der Staaij (SGP), Van Baalen (VVD), Mastwijk (CDA), Ormel (CDA), Ferrier (CDA), Roland Kortenhorst (CDA), Jan de Vries (CDA), Van Velzen (SP), Haverkamp (CDA),

De heer **Ormel** (CDA): Voorzitter. De NAVO-trainingsmissie richt zich op de opbouw van de Iraakse veiligheidssector. Dat daar nog zeer veel aan moet gebeuren, laten de afschuwelijke berichten en beelden die ons uit Irak dagelijks bereiken, zien. Toch moeten wij niet uit het oog verliezen dat de gewelddadigheden zich met name afspelen in Bagdad en in de drie centraal gelegen provincies en dat het in grote delen van het land relatief rustig is. De rust wordt daar gecontroleerd, mede door de in de NAVO-trainingsmissie opgeleide Iraakse militairen. De NAVO-trainingsmissie heeft inmiddels ruim 4000 Iraakse militairen van het hogere kader getraind en opgeleid. Dat is onder deze zeer moeilijke omstandigheden een knappe prestatie.

De NAVO is op uitdrukkelijk verzoek van de Iraakse regering in Irak en de missie is gemandateerd door een VN veiligheidsraadresolutie. Dat geldt nu ook voor de in Irak aanwezige coalition forces. De aanwezigheid van deze buitenlandse troepen is helaas hoog nodig. De situatie in Irak zou afglijden naar een totale anarchie als de wereldgemeenschap zich aan haar verantwoordelijkheden onttrekt en op dit moment uit Irak zou

Blom (PvdA), Eijsink (PvdA), Griffith (VVD), Irrgang (SP), Boekestijn (VVD), Brinkman (PVV), Voordewind (ChristenUnie), Pechtold (D66), Ten Broeke (VVD), Peters (GroenLinks), Thieme (PvdD) en Lempens (SP).
Plv. leden: Dijksma (PvdA), Dijsselbloem (PvdA), Poppe (SP), Heerts (PvdA), Van der Vlies (SGP), Van Beek (VVD), Çörüz (CDA), Van

Hijum (CDA), Spies (CDA), Van Bochove (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA), De Wit (SP), Hessels (CDA), Kuiken (PvdA), Wolbert (PvdA), Blok (VVD), Roemer (SP), Van der Burg (VVD), Wilders (PVV), Huizinga-Heringa (ChristenUnie), Van der Ham (D66), Zijlstra (VVD), Vendrik (GroenLinks), Ouweland (PvdD) en Polderman (SP).

vertrekken. Het is dan ook begrijpelijk en terecht dat Nederland in NAVO-verband een bijdrage levert aan een poging tot herstel van het wettige gezag van de gekozen regering van Irak. Wij hebben een aantal vragen over de politieke situatie, over de inspanning van de EU en over de veiligheidssituatie van de door ons uit te zenden militairen.

Het geweld in Irak is de afgelopen maanden sterk toegenomen. Het politieke proces stagneert. Er is nog steeds geen enkele overeenstemming in het parlement. De dreiging van internationalisering van het conflict hangt als een zwaard van Damocles boven de regio, maar in feite is het conflict al geïnternationaliseerd. De situatie in Irak kan niet meer los worden gezien van oplopende spanningen over bijvoorbeeld het provocatieve Iraanse nucleaire programma of de situatie in Libanon, waar Nederland op dit moment aanwezig is met een fregat en deelneemt aan UNIFIL. Kan de minister aangeven hoe het staat met de pogingen van Saoedi-Arabië om te bemiddelen en kan hij aangeven welke rol de Europese Unie op het diplomatieke vlak op zich neemt?

De CDA-fractie maakt zich grote zorgen over de vluchtelingenstromen. Er is sprake van 700 000 gevluchte Irakezen in Jordanië en 700 000 gevluchte Irakezen in Syrië. Ook zijn er honderdduizenden internally displaced persons binnen Irak. Wij vinden dat de wereldgemeenschap daar nadrukkelijk de aandacht op moet vestigen en daar wat aan moet doen. Graag hoor ik hierop een reactie van de regering.

De dreiging van Iran en de toenemende subversieve activiteiten worden met grote zorg gevolgd, niet alleen hier, maar ook in het soennitische deel van de Arabische wereld. Saoedi-Arabië verlaagt de olieprijsen om het regime in Teheran onder druk te zetten. In dit complexe conflict lijkt Irak de doos van Pandora te zijn, waarin zich het schimmige steekspel om de macht van het Midden-Oosten afspeelt. De burgers van Irak zijn slachtoffer. Kan de minister aangeven wat op dit moment de politiek van de EU is ten aanzien van al die ontwikkelingen? Het raakt immers ook de EU.

Ik heb een aantal vragen over de militairen die wij uitzenden in relatie tot het toetsingskader. Gemiddeld worden honderd aanslagen per dag gepleegd. Dat is een stijging van 20% ten opzichte van een jaar geleden. Zijn de risico's voor onze militairen nu ook groter dan een jaar geleden? De minister geeft aan dat er bij de komende missie geen tolk aanwezig is. Is een tolk niet onmisbaar? Zou het niet verschrikkelijk handig zijn als er een tolk aanwezig is die vanuit het Nederlands naar het Iraaks kan vertalen? De Amerikanen hebben de afgelopen drie weken zes helikopters verloren. De opstandelingen worden effectiever in het neerhalen van helikopters. Worden Nederlandse militairen ook per helikopter vervoerd en hoe groot zijn de risico's van dit transport?

De ministers geven in hun brief (29 521, nr. 36) aan, dat de NAVO-trainingsmissie zich in fase 2 bevindt en dat wordt gewerkt aan het in kaart brengen van de derde stap in fase 2. Deze zelfde woorden stonden in de brief van juli vorig jaar. Is er geen vooruitgang? Waarom werd vorig jaar nog 2009 als mogelijke einddatum genoemd en nu niets meer? De voornaamste dreiging ten aanzien van de woon- en werklocatie van de Nederlandse militairen bestaat uit indirect vuur, mortiergranaten en raketten van diverse kalibers. Geruststellend schrijven de ministers dat de regelmatige beschietingen zich kenmerken door een grote onnauwkeurigheid en dat de gehanteerde veiligheidsconcepten tot nu toe effectief zijn gebleken. Is deze effectiviteit te danken aan de genomen maatregelen of is er sprake van geluk omdat er ondanks de regelmaat nog nooit raak is geschoten? Kunnen de ministers aangeven hoe de militairen zelf hun leef- en veiligheidssituatie in Irak ervaren?

Hoe staat het met de afspraken over de medische voorzieningen en hoe staat het met de afspraken die gemaakt zijn met de coalition forces voor een eventuele exitstrategie van onze militairen?

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. Vanavond ligt het besluit voor van de regering tot een verlenging van de Nederlandse aanwezigheid in Irak. Dit betreft veertien, vijftien min één, Nederlandse militairen. Volgens artikel 100 van de Grondwet moet de Kamer tijdig over dit besluit worden geïnformeerd en heeft zij hierbij materieel instemmingsrecht. Dit is echter niet het enige besluit dat voorligt. Hiermee wordt namelijk ook besloten om in te stemmen met een verdere steun aan de Amerikaanse agenda voor Irak. Deze Amerikaanse agenda ontvouwt zich dezer dagen. Daarbij worden 20 000 militairen extra ingezet om de Amerikaanse plannen om Bagdad schoon te vegen, uit te voeren. Dat betekent dat van huis tot huis, van deur tot deur, gevechten worden gevoerd totdat de «opstandelingen» – dit zijn gewoon de inwoners van Irak – verdwenen zijn uit Bagdad en mogelijk ook van deze planeet. Dat is de agenda die nu wordt voorbereid en uitgevoerd. De Nederlandse aanwezigheid kan niet los worden gezien van die agenda. Ik verzoek de regering dan ook daar in de beantwoording rekening mee te houden. De vragen die ik ga stellen en de opmerkingen die ik ga maken, zijn tegen die achtergrond geplaatst. Wij opereren in Bagdad, in Irak, niet geïsoleerd, zonder kennis te hebben van wat zich daar op dit moment en in de komende dagen, weken en misschien maanden zal voltrekken.

In Irak is de internationale gemeenschap ruim aanwezig. De agenda is gewelddadig en er vallen veel burgerslachtoffers. De toekomst van Irak staat op het spel. De feitelijke militaire agenda is ervoor zorgen dat het veilig wordt in Irak, ervoor zorgen dat er sprake is van een Irakisering van Irak, waarbij de Irakese overheid verantwoordelijkheid kan nemen voor de ontstane situatie. Die laatste agenda is naar de conclusie van mijn fractie mislukt. Ik vraag de regering daarop te reageren. Ook in Amerika wordt het zowel in het congres als in de senaat steeds duidelijker dat de Amerikaanse agenda niet haalbaar is. In feite is men op zoek naar een exitstrategie en kennelijk houdt deze strategie in dat door een aantal extra troepen Bagdad schoon wordt geveegd.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Rice, schetste in januari een optimistisch beeld over de steun aan de Amerikaanse avonturen. «De Koreanen, de Japanners en anderen hebben hun troepen versterkt om in Irak actief te blijven. Bovendien is er een NAVO-missie in Irak die officieren traint. Ik denk daarom dat je dergelijke internationale steun zult moeten blijven geven». Dat zei de Amerikaanse minister op 13 januari 2007. De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken liet zich in volstrekt tegengestelde bewoordingen uit. Hij zei dat hij de versterkingsplannen van de Amerikaanse president Bush onvoldoende vond. «Alleen maar militairen naar Irak sturen, daar zijn wij al jaren mee bezig en dat heeft tot niets geleid». Ik ben het hartgrondig eens met onze minister en niet met de Amerikaanse minister. Het alleen maar sturen van extra militairen heeft geen zin. Daardoor zak je alleen maar verder weg in het moeras van geweld. Daarbij heeft de Irakese bevolking helemaal niets te winnen. Ik vraag dan ook naar de formele opvatting van de Nederlandse regering, die alleen maar in de media is geuit, niet in de Tweede Kamer. Wat verwacht de Nederlandse regering van de extra inzet van Amerikaanse militairen? Wat verwacht zij van de agenda om Bagdad met veel geweld, met gevechten van deur tot deur, met een slachting, tegemoet te treden? Anders kan ik het niet zien. Een bloedige periode kondigt zich aan. Wat verwacht de regering van de komende weken in Bagdad?

Het geweld in Irak veroorzaakt een enorme vluchtelingenstroom.

Gesproken wordt over bijna een miljoen vluchtelingen in Jordanië. Dat gaat heel erg veel organisatie, geld en tijd kosten. Is het niet veel verstandiger om dat geld, die diplomatieke middelen en tijd in te zetten voor vredesconferenties die erop zijn gericht om in overleg te treden met de verschillende groeperingen en bewegingen in Irak, opdat kan worden gezien hoe men uit deze situatie kan geraken? Op dit moment zijn de voortekenen daartoe ongunstig. Zelfs de vertegenwoordiger van de Arabi-

sche Liga, Moktar Lamani, heeft het bijtje erbij neer gegooid om de Irakezen tot verzoening te brengen. Is het niet juist aan een land zoals Nederland, aan de Europese Unie of aan de Verenigde Naties om hierin te faciliteren? Wij zijn niet leidinggevend, maar wij kunnen wel faciliteren. Zien de ministers daar niet veel meer in?

In eerdere debatten hebben wij gesproken over de externe, particuliere beveiligingsfirma's, de zogeheten moderne huurlingen. Daarover wordt niet meer gesproken. De bewaking wordt gedaan door Italianen en Polen. Zijn de Zuid-Afrikaanse of andere private military companies echt niet meer nodig? Het was voor de Nederlandse regering altijd een punt van aandacht. Wij lezen er niets meer over. Wat is de stand van zaken? Hoe lang kan deze operatie naar het oordeel van de Nederlandse regering nog doorgaan? Zeker bij een beperkte verlenging is dit een uiterst relevante vraag. Vinden de ministers dat de Nederlandse regering deze beker gewoon moet leegdrinken? Nu veertien voor een bepaalde periode, maar wordt dit mogelijk langer? Nederland zal als deelnemend land een horizon moeten bepalen van de Nederlandse betrokkenheid bij deze hopeloze missie.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): De verlenging van de Nederlandse bijdrage aan de NAVO-trainingsmissie gaat vandaag in, terwijl wij daar nu over praten. Het lijkt erop dat de regering over deze missie vrij routineus en op het laatste moment heeft besloten, terwijl een hoop kwesties van essentiële aard onduidelijk zijn en niet worden verhelderd door de artikel 100-brief (29 521, nr. 36). Hoe steekt deze missie bijvoorbeeld precies in elkaar? Wat is precies de commandostructuur van deze missie en hoe verhoudt deze structuur zich tot de coalitie? Staat aan het einde van deze structuur een Amerikaan, die de baas is van de coalitie? Wie traint Nederland daar? Zijn dat de Irakese veiligheidstroepen die tezamen met Amerikaanse troepen worden ingezet voor de uitvoering van Amerikaanse operaties en plannen? Vallen zij reeds onder het commando van de nieuwe Iraakse regering of nog steeds onder het commando van de Amerikaanse bezetter? Dat suggereert de veiligheidsresolutie van de VN van eind vorig jaar. Worden bij de selectie van de troepen de mensenrechten nageleefd of worden etnische of religieuze criteria gehanteerd? Hebben zij betrouwbare of corrupte commandanten? Hoe zit het met de geloofwaardigheid onder de bevolking? Krijgen zij hun salarissen duurzaam uitbetaald?

De bittere kritiek op het gedrag van deze Irakese veiligheidstroepen is bekend. Net als de militias en opstandelingen maken zij zich schuldig aan het doden en martelen van burgers en aan etnische en sektarische opruiing. Van de samenstelling van het nieuwe Iraakse leger is ook alom veel bekend. Samen met de grootschalige de-Baathificatie is dit Amerikaanse besluit om het oude Irakese leger ineens en zonder aanzien des persoons te ontmantelen, een van de meest controversiële kwesties van de post Saddam Hussein periode. De Amerikaanse antisoenniet pogrom bij de wederopbouw van het nieuwe Irakese leger ten gunste van sjiïeten en Koerden dreven vele voormalige, vaak zeer kundige en professionele officieren juist in de armen van de opstandelingen. Dit leidde tot een dramatische versterking van de capaciteit van die opstandelingen. Een en ander is goed gedocumenteerd in het laatste rapport van de International crisis group van eind vorig jaar. Kortom, hoe past de Nederlandse bijdrage in deze controversiële maar tot op heden onverkort gehandhaafde Amerikaanse beleidsplannen voor hervorming van de Iraakse veiligheidssector?

Wat is precies de juridische basis van deze trainingsmissie? De artikel 100-brief is hier bijzonder vaag over. In deze brief wordt alleen gezegd dat een verzoek van premier Allawi in de zomer van 2004 in hoofdzaak de juridische basis vormt. VN-veiligheidsraadresoluties verstevigen deze basis niet anders dan door op te roepen tot «assistentie aan de coalitie».

Doordat het mandaat onduidelijk is, is ook het doel van de missie onduidelijk. Het doel is niet anders dan het verlenen van assistentie aan de coalitie. Dat betekent indirect een onverkorte omarming van alle doeleinden en middelen die deze coalitie zich eigen heeft gemaakt en dat de Nederlandse regering deze doeleinden en middelen van de coalitie onderschrijft. In dat licht ben ik diep teleurgesteld over het besluit tot verlenging. Om de Kamer in staat te stellen al dan niet in te stemmen met dit besluit tot verlenging, is het noodzakelijk dat de artikel 100-brief die ons bij het verlenen van instemming moet helpen, ingaat op essentiële vragen, zoals ook het toetsingskader dat vereist. Was de assistentie die tot nu toe is gegeven bijvoorbeeld nuttig en effectief? Onderschrijft Nederland inderdaad nog de doeleinden en de middelen van de coalitie die zij assisteert? Is assistentie nog steeds nodig? En zo ja, waarom in deze vorm? En hoe lang moet dit nog duren? Een antwoord op deze laatste vraag vereist het toetsingskader letterlijk.

Ter beantwoording van de vraag naar het nut en de effectiviteit van de missie zoals die tot nu toe is uitgevoerd, geeft de regering alleen een operationeel intern antwoord. «De training verloopt volgens schema» of «de opbouw loopt volgens het operatieplan». Er wordt dus alleen verwezen naar het eigen draaiboek. Over het effect dat deze training heeft op de kwaliteit van de Irakese veiligheidstroepen, hun inzetbaarheid, hun betrouwbaarheid, het effect van hun inzet op de algemene politieke bestuurs- en veiligheidssituatie geen woord. Dan val ik maar terug op de dagelijkse krantenberichten. «De politieke bestuurs- en veiligheidssituatie is dramatisch verslechterd». Nut en effect van die assistentie zijn dus nihil. De assistentie werkt zelfs averechts.

Dan kom ik op de vraag of Nederland nog steeds de doeleinden en middelen van de te assisteren coalitie onderschrijft. Deze vraag is relevant omdat het doel en de middelen van de coalitie recentelijk ingrijpend zijn veranderd, zoals mijn collega Van Bommel net heeft geschetst. Aan die nieuwe Amerikaanse veiligheidsstrategie, waar de hele wereld maandenlang door in greep werd gehouden, wijt de regering geen andere overweging dan dat zij daarvoor begrip toont. Ik citeer weer de artikel 100-brief. Maar waarom dat begrip? Door de Amerikaanse politiek zijn echter ook andere plannen overwogen. Ik noem bijvoorbeeld het plan-Baker. Waarom wordt geen aandacht besteed aan de vraag of wel of niet een regionale dialoog moet worden aangeknoopt en of vermindering van de troepen niet beter was geweest?

Als de regering dit allemaal onderschrijft en dat kan motiveren, waarom wordt de assistentie dan in deze vorm voortgezet? Waren er geen andere NAVO-landen die hun toerbeurt konden overnemen? Waarom moet het op deze manier? Waarom wordt ter assistentie van de coalitie bijvoorbeeld niet gereageerd op de humanitaire noodroep van de UNHCR met betrekking tot de twee miljoen Irakese vluchtelingen in Irak en zijn buurlanden? Hoe lang moet dit nog duren? Geen enkel woord daarover, ook niet over criteria aan de hand waarvan wij kunnen beoordelen of wij aan een einde kunnen denken. Ik hoop dat de ministers deze vragen te elfder ure alsnog kunnen beantwoorden.

De heer **Wilders** (PVV): Voorzitter. De fractie van de Partij voor de Vrijheid staat in beginsel sympathiek tegenover het kabinetsbesluit over de verlenging van de Nederlandse bijdrage aan de NAVO-trainingsmissie in Irak. Dat vinden wij sympathiek omdat wij het van groot belang vinden dat Irak en de Iraakse autoriteiten in de toekomst meer zelf terrorisme kunnen bestrijden en ook voor hun eigen binnenlandse veiligheid kunnen zorgen. Ondanks die positieve grondhouding hebben wij toch een aantal vragen en zorgen omtrent deze missie.

Om te beginnen noem ik de veiligheidssituatie in Irak. Die verslechtert met de dag. Of Muqtada Al-Sadr en andere terroristen van zijn macht nou naar Iran zijn gevlucht of niet, een blinde kan zien dat het inderdaad met de dag

slechter gaat in Irak. Uit de brief van de ministers blijkt dat ook. Zij zeggen ook dat het aantal geweldsdelicten – het gaat dan om aanslagen – is gestegen naar maar liefst honderd per dag. Ook de berichtgeving over de smokkel vanuit Iran naar Irak en het gebruik daarvan door terroristen in Irak, is uitermate zorglijk. Ik noem hierbij de zware Iraanse explosieven waarvoor al bewijs is gevonden. Ik heb daar eerder deze week al Kamervragen over gesteld. Dit is zorglijk voor de stabiliteit in dat land, voor er al sprake is van stabiliteit. Eerlijk gezegd, is die er niet.

Ik voeg hieraan toe dat de relatieve rust in de drie noordelijke provincies, waarover de ministers in de brief schrijven, helaas niets zegt over de toekomstige veiligheidssituatie in de andere delen van Irak. In tegenstelling tot de fracties van de SP en GroenLinks vindt mijn fractie het een moedig en wijs besluit van de Amerikaanse president om extra Amerikaanse troepen te sturen naar Bagdad en de provincie Al-Anbar. Wat is overigens waar van de uitspraak van minister Bot in de media in zijn reactie op dat besluit, dat hij dat minder fraai vond? Ik vond dat niet zo'n mooie opmerking van de minister. In de brief staat het anders. Daarin staat namelijk «begrip». Er zit dus enig licht tussen wat in de brief staat en wat minister Bot heeft gezegd. Ik zou daar graag opheldering over willen hebben.

Waar je ook bent in Irak, dat de veiligheidssituatie in Irak aanhoudend verslechtert, is voor iedereen slecht nieuws en dus ook voor de Nederlandse militairen die daar naartoe gaan. De regering spreekt over mortiergranaten en raketten als concrete dreiging voor het Nederlandse militaire personeel. Ik vraag de regering dan ook in hoeverre een concrete verdere verslechtering van de veiligheidssituatie ook voor de Nederlandse militairen wordt verwacht en als reëel kan worden gezien. Is in mogelijke toekomstige aanvullende maatregelen voorzien als dat gebeurt? De inlichtingenpositie van de Nederlandse militairen is natuurlijk in NAVO-verband geregeld. Daarover vind ik niets in de brief, maar daarover wil ik toch wat meer weten.

Mijn fractie vindt het positief dat er op dit moment zo'n 4000 Irakezen met steun van de NAVO zijn opgeleid en dat de NAVO de coördinatie van de opleiding van zo'n 900 Irakezen buiten Irak voor haar rekening heeft genomen. Wij hebben wel vraagtekens gezet bij de echte kwaliteit van die mensen, en niet alleen het kwaliteitsniveau van de Iraqi National Defence University, maar ook bij het kwaliteitsniveau van die 320 000 Iraakse veiligheidstroepen. Zeker omdat dit het doel is van de missie waaraan Nederland bijdraagt, wil ik weten hoe de regering dat inschat. Overigens zijn hierbij al eerder Kamerbreed vraagtekens gezet.

Wij hebben ook vragen over de voor 2009 geplande overdracht van de verantwoordelijkheden voor de diverse trainingsactiviteiten aan de Iraakse autoriteiten. Is de verwachting dat dit wordt gehaald? Is die verwachting nog steeds reëel? En wat als er op de een of andere manier onvoldoende tijd is om de Iraakse veiligheidstroepen dat zelf in voldoende mate te kunnen laten doen? Voortdurende en blijvende berichten over een infiltratie van leger en politie door terroristen, soennitisch of sjiïtisch, zijn natuurlijk ontzettend zorglijk. Wat is de mening van de ministers op dit punt?

Ook wij vinden dat het vreemd aandoet dat Nederland daar naartoe gaat, in deze vierde rotatie, zonder tolk. Ik begrijp dat er capaciteitsproblemen kunnen zijn, maar je zou toch moeten hebben kunnen voorzien dat wij een gebrek hebben aan tolken. Wanneer wist de minister dit en was het niet mogelijk om dat dit capaciteitstekort te voorkomen? Is het niet heel erg onlogisch om daar zonder tolk naartoe te gaan? Misschien komt hier een goed antwoord op.

Het zijn kortom een aantal vragen over de veiligheidssituatie en de politieke situatie. In derde termijn zullen wij ons definitief uitspreken, maar ik zal er geen twijfel over laten bestaan dat het voorstel in beginsel onze steun heeft.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Ik wil naast deze missie wat langer stilstaan bij de artikel 100-procedure omdat wij met deze ministers in al hun wijsheid voor de laatste keer vergaderen. Misschien dat zij hun visie op een paar van mijn vragen kunnen geven.

D66 heeft vragen over de gang van zaken. Wellicht opmerkelijk, gezien de omvang en de aard van deze missie, maar niet onbelangrijk gezien de artikel 100-procedure die zich blijft ontwikkelen en niet altijd smetteloos verloopt. De notificatiebrief van de verlenging is niet te vinden. Ik vraag mij af of deze er is geweest, maar wellicht moet de tussenevaluatie als zodanig worden opgevat.

De artikel 100-brief die nu voorligt, dateert van 2 februari. De verlenging van de missie vangt medio februari aan. De agendering van deze brief heeft de Kamer zelf in de hand, maar de vraag blijft of de artikel 100-procedure op deze wijze niet puur symbolisch is. Is het waar dat het besluit op Defensie al lang genomen was, maar dat de agenda van de ministerraad pas op 2 februari een gaatje had? Of heeft de minister op 2 februari gewikt en gewogen of hij dat besluit zou nemen? Tussen de start van de missie en het officiële besluit van de regering zitten twee weken. Het lijkt mij onwaarschijnlijk dat de regering geen signaal heeft afgegeven aan bondgenoten voordat de Kamer zich heeft uitgesproken.

De heer **Ormel** (CDA): Wij spreken hier niet over de start van een missie, maar over een verlenging van een reeds bestaande missie. Dat is toch wel een verschil. Een notificatiebrief is niet nodig omdat de missie reeds gaande is. Bent u het daarover niet met mij eens, mijnheer Pechtold?

De heer **Pechtold** (D66): U weet net als ik dat deze missie weer een verlenging krijgt. Het zou goed zijn als de veranderde omstandigheden de regering aanleiding zouden geven om de volledige procedure te volgen. De vraag rijst tevens of de praktische voorbereidingen nog kunnen worden afgelast, ervan uitgaande dat met deze voorbereidingen niet is gewacht totdat de Kamer zich vanavond laat horen. D66 kan zich niet voorstellen dat de Kamer, behalve wellicht wat randvoorwaarden, voorzorgen of terzijdes, bij de voortzetting van deze missie nog wat in de melk te brokkelen heeft. Er zijn natuurlijk tussentijdse overleggen, maar de artikel 100-procedure zelf lijkt uitgekleeft doordat de daadwerkelijke afweging al eerder op het ministerie is gemaakt.

De **voorzitter**: Ik wijs de heer Pechtold erop dat een werkgroep van de vaste commissies van Buitenlandse Zaken en van Defensie de artikel 100-procedure heeft bekeken. Zij hebben voorstellen gedaan waarop de regering zal reageren. Bij de bespreking daarvan heeft u de mogelijkheid om hierop dieper in te gaan. Ik wil u daarom vragen zich te concentreren op deze missie en deze brief.

De heer **Pechtold** (D66): Dan ga ik in op de verlenging van de missie in Irak. De missie wordt verlengd met zes maanden. Welke verwachtingen heeft de regering voor de periode daarna? In hoeverre loopt het gehele trainingstraject met de verschillende fases vertraging op, gezien de vele problemen met de veiligheidssituatie? Op welke manier werken de NAVO-troepen in de trainingen samen met de Amerikaanse troepen? Komen hier ten opzichte van de missie tot nu toe wijzigingen in? De minister schrijft dat de trainingsactiviteiten buiten Irak effectiever kunnen worden uitgevoerd wanneer gebruik wordt gemaakt van adequate tolken en vertalers. Dat staat op pagina 4 van de brief (29 521, nr. 36). Echter, Nederland levert geen tolken, zo staat op pagina 1 van deze brief. Hoe rijmt de minister dit? Hoe kan het dat er een capaciteitsgebrek is op precies dit belangrijke punt, dat op pagina 5 staat?

Gelet op de veiligheid wil ik toch even stilstaan bij de melding van de schietincidenten die afgelopen zondag in het programma Zembla nog

eens naar voren kwamen. Natuurlijk zijn dit allemaal incidenten, maar bij elkaar is het nogal wat. Wij wachten de onderzoeken van de commissies af, maar ik hoor toch graag een reactie van de minister hierop. Wanneer wij een patroon herkennen van onvolledig en ondoorzochte incidenten hebben wij een probleem. Daarom hoor ik daar graag nu wat meer over. Hoe staat het met de algemene meldingsgezindheid van schietincidenten in Irak en de onderzoeken daarnaar? Wat gebeurt er wanneer rapporten van de marechaussee niet rijmen met getuigenverklaringen? Wordt er samengewerkt met de Iraakse politie om incidenten te onderzoeken? Betekent die samenwerking dat actief wordt gevraagd naar informatie en dat de wederzijdse informatie wordt gedeeld, of hangt die samenwerking af van wat de Iraakse politie aangeeft?

Dan ga ik in op de evaluatie van deze ministers van de gebeurtenissen in Irak. Wij begrijpen dat deze regering niet wil terugkijken naar wat er precies is gebeurd. Wat dat betreft, zullen wij wachten totdat een nieuwe regering aantreedt. D66 hoort wel graag een reflectie van deze ministers op het moment van evaluatie van de beslissing om een oorlog of een missie te steunen. Op dit moment maakt deze evaluatie alleen structureel deel uit van de artikel 100-procedure wanneer een missie wordt uitgezonden. De evaluatie vindt echter niet plaats wanneer het gaat om het verklaren van een oorlog of een missie binnen het kader van artikel 5 van de NAVO. Dan geldt namelijk officieel de artikel 100-procedure niet. Artikel 100 beperkt zich tot humanitaire missies en heeft geen betrekking op zelfverdediging, direct, dan wel van bondgenoten. Dit heeft tot gevolg dat de evaluatie een politieke keuze wordt. Zoals wij nu ervaren, geven de regeringspartijen geen openheid van zaken. Blijkbaar is het ook een heet onderwerp bij de formatiebesprekingen, zo lees ik in de krant. Dit kan worden voorkomen door technisch te regelen dat er altijd op een goed moment een evaluatie van zaken komt, ook wanneer een regering zonder toestemming van de Kamer het land meeneemt in een coalitie die oorlog gaat voeren.

De **voorzitter**: Mijnheer Pechtold, u bent echt ver buiten de orde van dit algemeen overleg. Er ligt een artikel 100-brief. Die dient beoordeeld te worden en mogelijk volgt er instemming van de Kamer. Daar moet u zich echt toe beperken.

De heer **Pechtold** (D66): Ik ben erg benieuwd naar de gedachten van deze ministers over deze procedure.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik kan in de eerste termijn al zeggen dat de regering onze steun heeft voor de verlenging van de missie in Irak met nog eens zes maanden. Wij hebben wel een aantal vragen over de verlenging van de missie, mede gezien de verslechterde veiligheidssituatie in Irak. In de brief staan mooie woorden over de NAVO-trainingsmissie en het aanpakken van het politieke wederopbouwproces, maar in de praktijk is dat natuurlijk weerbarstig. Hoe zal de nieuwe strategie van de Amerikanen effect hebben op onze eigen bijdrage in Irak? Voorziet de minister een negatief effect als de inzet van de Amerikanen met name in Bagdad zal verhevigen? In hoeverre worden Nederland en de EU in deze gewijzigde Amerikaanse strategie betrokken? Ik neem aan dat dit het geval is, maar dat hoor ik graag. Zijn wij van tevoren ingelicht? Je spreekt toch over een hernieuwde strategie van de Amerikanen nu zij 20 000 extra troepen in gaan vliegen.

In de brief (29 521, nr. 36) staat ook dat aan elk van de negen Amerikaanse brigades een provinciaal support team (PST) wordt gekoppeld voor de wederopbouwprogramma's. In hoeverre kunnen deze teams nog goed functioneren als de Amerikanen weliswaar hun inzet handhaven – verbetering van de veiligheid – maar toch meer gaan vechten? Hoe verhoudt

zich dat tot deze teams? In hoeverre zal dat de wederopbouwprogramma's in Irak in de wielen rijden?

Uit de brief heb ik begrepen dat er op dit moment 220 trainingsfuncties zijn. In het laatste debat van 28 juni wordt gesproken over 177 functies. Toen was er een gat van 40. De doelstelling toen was immers 210. Mag ik nu uit de brief opmaken dat er geen vacatures meer zijn en dat er dus een volledige bezetting is in deze trainingsfuncties?

Wij bevinden ons nu in de tweede fase van de missie. Er worden vier fases opgesomd. In hoeverre kan de minister van Buitenlandse Zaken nu al voorzien dat wij over zes maanden weer gaan verlengen? Dat zal zijn na augustus 2007.

Dan heb ik nog een paar vragen over de vluchtelingensituatie. Ik heb begrepen dat Syrië de grens heeft gesloten voor Iraakse vluchtelingen. Kan de minister van Buitenlandse Zaken ons inlichten over de pogingen van de VN om de grens met Syrië weer geopend te krijgen? In hoeverre is dat inmiddels (gedeeltelijk) gelukt? Zijn er ook pogingen ondernomen om extra geld in te zamelen voor Syrië voor de opvang van de Iraakse vluchtelingen aldaar? Waarschijnlijk zijn de VN daarmee bezig. Wat zijn nog de gaten in de begroting en hoe kan de internationale gemeenschap daaraan een bijdrage leveren, opdat de grens naar Syrië voor de Iraakse vluchtelingen openblijft?

In hoeverre kan SHAPE daadwerkelijk voldoen aan het leveren van voldoende mensen voor het MALT (military assistance and liaison team) om de veiligheid goed te garanderen van onze mensen daar?

De heer **Van der Staaij** (SGP): Voorzitter. De SGP-fractie heeft tot op heden de deelname van Nederland aan de beperkte NAVO-trainingsmissie in Irak gesteund. Wij staan ook positief tegenover de verlenging die nu door de regering wordt beoogd. Wij moeten wel vaststellen dat de omstandigheden waaronder de operatie moet plaatsvinden zorglijk zijn. Ik let dan op de algehele veiligheidssituatie in Irak. Er zijn ook wel vraagtekens te plaatsen bij de effectiviteit van de missie. Daarover wil ik een aantal vragen stellen.

Het is mooi dat het aantal voltooide opleidingen op schema ligt, zoals wordt beklemtoond in de brief. Maar dat alles volgens operatieplan verloopt, wil nog niet zeggen dat wij met de missie ook het uiteindelijke doel bereiken. Dat doel is het opbouwen van een Iraakse leger dat op eigen benen kan staan, een leger dat bestand is tegen sektarische infiltratie en partijdigheid. Daarover heb ik zo mijn vragen. Tot op heden heeft de regering nog geen helder beeld geschetst van de vorderingen bij de opbouw van het Irakese leger. Dat, zoals de regering meldt, alle veiligheidsorganisaties in Irak thans 320 000 personen tellen zal waar zijn, maar hoe functioneert dit? In hoeverre is er sprake van infiltratie van het leger door de milities? Beschikt de NAVO over vertrouwenwekkende informatie over het functioneren van de door haar getrainde officieren en onderofficieren? Ik weet dat het maar een missie is van bescheiden omvang, maar toch, het zou wel goed zijn om daar zicht op te krijgen. Het is goed als voor de NAVO helder wordt dat de opgeleide militairen goed terechtkomen en een goede bijdrage leveren in dat Irakese leger. Dat is des te meer van belang omdat het om een commitment gaat van de NAVO voor een langere tijd. Er is toch een datum tot plusminus 2009 genoemd. In eerdere overleggen heb ik vragen gesteld over de omvang van de missie. De regering deelt dan mee dat in de loop van de tijd de beoogde omvang van de missie naar beneden is bijgesteld, naar zo'n 800 militairen. Deze omvang is bij lange na niet gerealiseerd. In het algemeen overleg van juni repte de minister van Defensie ook nog over mogelijke nieuwe taken voor de trainingsmissie, onder meer op het gebied van hogere defensievorming en training van grensbewakers en militaire politie in Irak. De brief van 2 februari maakt ook in een enkele zin melding van een uitbreiding met nieuwe activiteiten, maar maakt dat niet concreet.

Ik zou daar graag wat meer informatie over krijgen. Met welke concrete activiteiten wil de NAVO de missie uitbreiden? En heeft dat ook nog gevolgen voor de bijdragen die van de lidstaten gevraagd zullen worden? Ik sluit mij aan bij de vragen van collega Ormel over de tolkcapaciteit. Inzake de algehele veiligheidssituatie in Irak maken wij ons in het bijzonder zorgen over de rol van Iran in Irak. Er zijn ook indicaties dat de steeds zwaardere en geavanceerdere bermbommen die in Irak worden gebruikt, uit Iran komen. Zo zijn er meer zorgwekkende signalen. De SGP-fractie is er blij mee dat de regering in de brief (29 521, nr. 36) begrip uitspreekt voor de tijdelijke troepenuitbreiding van de VS in Irak. Dat is niet zozeer alleen een keuze van de president als zodanig. Er is ook door Amerikaanse militaire deskundigen aangegeven dat de noodzaak hiertoe bestaat. Wij hopen dat de versterkte VS-troepenmacht in samenwerking met de Irakezen meer greep zal krijgen op de veiligheidssituatie in en rond Bagdad. Wij konden dat begrip in de brief van de regering voor de tijdelijke troepenuitbreiding van de VS dan ook goed plaatsen. Wij delen dat. Tot slot wil ik nog een vraag stellen over de vluchtelingenproblematiek. Hoe is de opvang in de buurlanden? In hoeverre trekken de Iraakse vluchtelingen naar Europa? Is daar nog enig zicht op en wat kan er verder nog gedaan worden om de vluchtelingenproblematiek het hoofd te bieden?

De heer **Van Baalen** (VVD): De VVD is in beginsel positief ten opzichte van de NAVO-trainingsmissie. Daarom hebben wij ook in eerdere gevallen ingestemd met het uitzenden. Er is geen alternatief voor het feit dat de Irakezen uiteindelijk zelf verantwoordelijk worden voor hun veiligheid. Daar past een effectief veiligheidsapparaat bij: politie en leger. Beiden moeten getraind worden. De vraag is inderdaad hoe effectief die trainingsmissie is. Er worden grote aantallen militairen getraind. Dat is kwantiteit, maar hoe zit het met de kwaliteit? Ook daarover lees je de nodige twijfels. Ik sluit mij aan bij de vragen over de betrouwbaarheid van de getrainde Iraakse strijdkrachten.

Over de tolk is al het nodige gezegd. Als Nederland niet zelf een tolk meeneemt, staan dan tolken ter beschikking? Je zult toch moeten kunnen communiceren.

Uit de brief lijkt het dat de veiligheid van onze militairen is gegarandeerd, maar dat kan ook toeval zijn. Dat is al eerder opgemerkt. Het feit dat de opstandelingen slecht kunnen schieten of richten, kan ook een reden zijn dat er niks is gebeurd. Graag hoor ik meer over die veiligheidssituatie.

Antwoord van de bewindslieden

Minister **Bot**: Voorzitter. Ik dank de leden voor de uitvoerige commentaren en ik dank degenen die hun steun voor de verlenging van deze missie al hebben uitgesproken. Uiteraard hoop ik samen met collega Kamp ook de overigen te kunnen overtuigen van de juistheid van ons voorstel.

Het is goed om in het algemeen te onderstrepen dat er naast kommer en kwel ook een aantal positieve ontwikkelingen is. Er worden plannen gemaakt, met name door de nieuwe Iraakse regering, om ervoor te zorgen dat er naast veiligheid wordt gewerkt aan wederopbouw. Ik wijs op het voorstel om 10 mld. dollar ter beschikking te stellen voor de wederopbouw en op het aanbod van de Verenigde Staten om daaraan 1 mld. dollar bij te dragen. Ik denk dat het een positief teken is dat de beweging van Al-Sadr de boycot van regering en parlement heeft beëindigd. De heer Wilders heeft daar ook naar verwezen. Met instemming van premier Al-Maliki is de afgelopen week een groot aantal leden van de Mahdimilitie gearresteerd.

Er is gevraagd wat de EU en Nederland doen en of zij bereid blijven om de Iraakse regering te ondersteunen. Naast politieke steun bestaat die steun onder andere uit datgene wat wij vandaag bespreken: bijdragen aan de NAVO-trainingsmissie. Wij zijn niet het enige land van de Europese Unie

dat daaraan bijdraagt. Met deze bijdrage versterken wij effectief de capaciteit van de Irakezen. Collega Kamp zal daar meer in detail op ingaan. Ik noem verder onze bijdrage aan de EU-justlex rule of law-missie, aan de training van rechters, hoge politiefunctionarissen en gevangenisdirecteuren. Een aanzienlijk aantal van hen is, ook in Nederland, al getraind en voorbereid. Ofschoon wij door de veiligheidssituatie niet over precieze informatie beschikken over de manier waarop zij in de praktijk functioneren, krijg ik toch de indruk dat ook dit bijdraagt aan de stabiliteit in grote delen van Irak. Wij praten natuurlijk met name over de gebieden rond Bagdad en provincies zoals Al-Anbar. Wij vergeten wel eens dat zowel in het noorden als in het zuiden aanmerkelijke voortgang wordt geboekt.

Daarnaast heeft de Commissie vorig jaar onderhandelingen met Irak geopend voor een Trade and Cooperation Agreement. De Europese Unie neemt op het ogenblik actief deel aan de voorbereiding van het international compact met Irak. Verder vindt een politieke dialoog van de EU met Irak op trojkaniveau plaats.

Ook de buurlanden hebben een belangrijke bijdrage te leveren. Tegelijkertijd moet van hen worden gevraagd om een instroom van buitenlandse strijders tegen te houden en zich te onthouden van steunverlening aan gewapende groeperingen. Ik vind het positief dat de Iraakse regering actieve contacten onderhoudt met de buurlanden, zoals bijvoorbeeld met Syrië en Iran. Ik wijs met name op het aanknopen van diplomatieke betrekkingen tussen Syrië en dat land.

De heer Ormel heeft gevraagd of Saoedi-Arabië een bemiddelende rol speelt of bereid is dat te doen, wellicht in het licht van het recente overleg in Mekka tussen de partijen van de Palestijnse Fatah- en Hamas-partijen. Er zijn mij op dit moment geen specifieke bemiddelende pogingen of bemiddelende rollen bekend van Saoedi-Arabië. Ik denk dat Saoedi-Arabië, evenals andere landen in de regio, zijn contacten met groeperingen en partijen in Irak wel kan gebruiken om hen te bewegen tot verzoening en het staken van het geweld. Die contacten zijn er. Ik weet dat mijn Saoedische collega vorige maand tijdens het bezoek van Condoleezza Rice aan de regio de hoop heeft uitgesproken dat Arabische landen kunnen bijdragen aan het proces van nationale verzoening. Het is bekend dat de in Jeddah gevestigde Organization of the Islamic Conference (OIC) vorig jaar een bijeenkomst heeft georganiseerd van religieuze leiders van verschillende religies, die ook weer gezamenlijk daarop een beroep hebben gedaan. Ik weet dat deze activiteiten thans ook worden voortgezet.

Dan het VS-beleid. De situatie in Irak is een internationaal probleem. Het is daarom van belang dat het gehele Midden-Oosten en alle problemen daar in samenhang worden gezien en dat de negatieve ontwikkelingen in Irak worden gekeerd.

Enkele leden hebben mij naar mijn uitspraken gevraagd. Het is mij ook opgevallen dat in de pers aan één onderdeel van mijn uitspraak veel aandacht is besteed, terwijl ik mijn betoog een heel genuanceerde opbouw heb gegeven. Ik ben begonnen met te zeggen dat ik begrip had voor het besluit van de Amerikaanse regering om haar troepenmacht tijdelijk uit te breiden omdat ik vind dat orde en gezag moeten worden hersteld, met name in Bagdad en de provincie Al-Anbar. Daar heerst wetteloosheid en daar is echt sprake van een urgent gebrek aan veiligheid. Wij zijn daarom van mening dat tegelijkertijd een extra Iraakse militaire inzet nodig is en dat de Iraakse politiek ook verantwoordelijkheid moet nemen voor de bestuurbaarheid van het land. Dat moet ook duidelijker worden aangegeven. Het hele aspect van training en het overnemen van de verantwoordelijkheid door Iraakse troepen en door Iraakse politie moet een onderdeel zijn van een beleidsplan. Steun voor het Amerikaanse verlangen dat Irak zelf op termijn de veiligheidstaken voor zijn rekening neemt, is een tweede element, naast het begrip voor een tijdelijke uitbrei-

ding van troepen omdat anders de chaos en het geweld juist in die gevoelige gebieden zouden toenemen. Ik denk dat tegelijkertijd druk op de Iraakse regering en de partijen moet worden uitgeoefend om voortgang te boeken op politiek gebied en veiligheidsgebied. De multinationale troepenmacht – dat mag toch nog wel eens in herinnering worden geroepen – is daar op verzoek van de Iraakse regering. De uitbreiding steunt op dezelfde resolutie. Verder is het mandaat van de multinationale troepenmacht verlengd tot 31 december 2007. Ik begrijp dat de versterking van de Amerikaanse troepenmacht is afgestemd met de Iraakse regering. Het is positief dat de VS daarnaast extra geld beschikbaar stellen, namelijk 1 mld. dollar, voor infrastructuur en energievoorziening.

Het rapport van de Iraq Study Group (ISG) onder leiding van de voormalige minister van Buitenlandse Zaken James Baker en het voormalig congreslid Lee Hamilton bevat de behartigenswaardige aanbevelingen om de buurlanden van Irak nadrukkelijker erbij te betrekken omdat zij kunnen bijdragen aan de rust, orde en veiligheid. Dat is wat ik ook heb gezegd. Ik zou graag wat meer Baker/Hamilton gezien hebben in de Amerikaanse plannen. Dus naast begrip, druk op de Iraakse regering om zelf verantwoordelijkheid te nemen zoals Baker/Hamilton aanbevelen en het betrekken van de buurlanden. Dat zijn allemaal dingen die ik heb gezegd. Ik heb ook gezegd dat het rapport naar mijn mening een goede analyse bevat van de samenhang tussen de problemen in Irak en andere conflicten in het Midden-Oosten, de comprehensive approach.

Een magische formule is er niet. Ik zou de plannen van de president willen karakteriseren als een sobere en realistische bijstelling. Daarbij heb ik gezegd dat ik graag zou zien dat er iets meer Baker/Hamilton aan zou zijn toegevoegd: ziet u mogelijkheden voor afbouw nu u zegt dat u ervoor bent om het Iraakse leger en de politie te gaan trainen, zit daarin het complement van een geleidelijke terugtrekking en hoe ziet u de betrekkingen met Syrië en Iran? Daar zijn wij wel voor, maar naar ik begrijp de Amerikanen op dit moment niet. Ik blijf bij de uitspraak dat ik het een sobere en realistische bijstelling vind, maar wij moeten nog zien wat de discussie in het congres en de senaat oplevert en of een compromis kan worden gevonden tussen datgene wat Bush nu voorstelt – alleen maar troepen sturen – en datgene wat Baker en Hamilton voorstellen, namelijk een genuanceerde benadering met oog voor de buurlanden, de regio, de andere problemen in de regio en een versterkte training van troepen in het gebied.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Wij moeten afwachten wat de Amerikaanse bijdrage precies gaat worden, maar ik vraag mij dan wel af in hoeverre er overleg is geweest met de Europese Unie en de NAVO-leden over de nieuwe strategie van de Amerikanen.

De heer **Van Bommel** (SP): Ik wil toch graag het politieke oordeel van deze minister horen. Hij nuanceert de uitspraak die in de krant staat. Ik begrijp dat. Mijn uitspraken komen ook wel eens «te kort» in de krant. Ik wil van deze minister graag horen of hij met de huidige plannen tevreden is. Wij staan immers aan de vooravond van het schoonvegen van Bagdad. Is dat de comprehensive approach die de minister graag wil?

Minister **Bot**: Ik verwacht geenszins dat VS-troepen slachtingen gaan aanrichten. Ik denk dat zij proberen om met de Irakese troepen de veiligheid te vergroten en het sektarisch geweld te beteugelen. Dat is ook heel duidelijk de uitspraak geweest. Ik wacht bovendien de uitkomst af van de discussie die nu in Amerika plaatsvindt in het congres om te bezien of de benadering die ik lees in Baker/Hamilton en die ik genuanceerd heb getracht weer te geven, ook vertolkt gaat worden. Met andere woorden: a. is de vergroting met de 21 000 man, specifiek om de operatie in Bagdad en de provincie Al-Anbar uit te voeren, tijdelijk, dus tot het eind van het

jaar, b. is er misschien iets meer contact met de buurlanden om ervoor te zorgen dat de druk wordt vergroot om te voorkomen dat strijders vanuit Syrië of vanuit Iran steun of hulp wordt gegeven, c. is het mogelijk om dit een grotere context te plaatsen en betekent het intensiveren van de trainingen van lokale troepen, dus Irakese soldaten en Irakese politie, dat het mogelijk is om versneld uit Irak weg te gaan, zoals Baker en Hamilton suggereren? Dat moet volgens mij de comprehensive approach worden. Uiteraard zie ik graag dat dit ook gebeurt, maar de discussie in Amerika is nog in volle gang. Ik denk wel dat dit belangrijk is. Dat is in ieder geval de benadering die ons voor ogen staat.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Ik begrijp het pleidooi voor een meer alomvattende aanpak van de minister van Buitenlandse Zaken heel goed. Die kant moet het uitgaan. Je wenst Irak niets beters toe.

De minister heeft echter tegelijkertijd onverkort besloten tot militaire assistentie van de huidige Amerikaanse coalitiestrategie en troepen daar. Het gaat niet om een ondersteuning van een eventuele toekomstige strategie, maar om de huidige Amerikaanse missie. Hoe rechtvaardigt de minister dat?

Minister **Bot**: Het lijkt mij dat wij op het ogenblik helemaal handelen in de geest van Baker/Hamilton. Wij sturen de veertien trainers naar Irak, juist om dat plan van Baker/Hamilton gestalte te geven. Dat kan alleen als er voldoende kader is dat leiding kan geven aan de 320 000 man Iraakse troepen. De heer Wilders vroeg al naar de kwaliteit daarvan. Die kwaliteit moet beter worden, anders kunnen zij dat niet overnemen. Dat hebben wij in Al Muthanna gemerkt. De heer Kamp zal daar misschien nog wat over zeggen. Ik ben daar indertijd geweest en heb ook gezien hoe wij daar de militairen opleidden. Wij hebben daar vervolgens het gezag overgedragen en ik krijg de indruk dat het in Al Muthanna heel behoorlijk loopt. Ik zie dat de Britten op relatief korte termijn hetzelfde van plan zijn in het zuiden. Ik vind het dus heel belangrijk dat wij deze missie opnieuw verlengen om ervoor te zorgen dat dit doel wordt bereikt: terugtrekking van vreemde troepen, het overnemen door «autochtone» troepen, een versterking van de politie. Daar dragen wij heel concreet aan bij. Ik hoop dat ook de Kamer zal begrijpen dat dit de beste exitstrategie is die je kunt bedenken.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Heeft president Bush niet net als de heer Bot en de heer Van Bommel wel eens last van het feit dat er wel één element wordt geciteerd terwijl het totaal van de context ontbreekt? Is het niet zo dat in de State of the Union nadrukkelijk melding is gemaakt van de wens om tot terugtrekking over te gaan, maar dat dit niet kan als Bagdad en omgeving niet veiliger zijn geworden? Er valt dus meer te zeggen over het totaal van de Amerikaanse plannen dan wel eens wordt gesuggereerd, namelijk alleen maar troepen erbij en einde verhaal.

Minister **Bot**: Voorzitter. Ik wil graag ingaan op de vragen die gesteld zijn over Iran. Zoals bekend, hebben de Amerikaanse veiligheidsdiensten recentelijk een gezamenlijk rapport opgemaakt over Irak en Iran. De conclusies zijn dat buurlanden zoals Iran wel invloed hebben op de gebeurtenissen in Irak. Het is ook gemeld dat Iran wapens, munitie enz. zou leveren aan sjiïtische milities. Toch is het onwaarschijnlijk dat dit de hoofdoorzaak is van het geweld. Dat wordt naar mijn mening namelijk veroorzaakt door interne sektarische invloeden. Voor zover mij bekend is, blijkt dat voornamelijk geleverd wordt door de milities in Iran zelf. Dit wordt dus niet direct door de Iraanse regering gedaan. Enkele dagen geleden hebben de Verenigde Staten in Bagdad aan de pers informatie versterkt ter onderbouwing van de beschuldiging dat Iran een geavanceerd type berm bommen aan Iraakse milities zou hebben geleverd. Daarna zijn twijfels geuit of de bewijzen wel voldoende hard zijn. Wij

beschikken zelf in ieder geval niet over degelijke harde bewijzen. Dat is dus allemaal indicatief in de zin van «Iran *zou* bijdragen», enz. Er is ook de mogelijkheid dat Iran positief bijdraagt aan de wederopbouw van Irak. Daarom voeren wij ook een dialoog met Iran over deze problemen. Mocht dat zo zijn, dan moeten wij Iran daarop aanspreken. Het is bekend dat dit van vele kanten gebeurt om ervoor te zorgen dat het geweld een halt wordt toegeroepen.

De heer **Pechtold** (D66): Ik aarzel bij het woord, ik zou deze minister toch absoluut niet naïef willen noemen, maar overal blijkt dat de wapens waarmee met name op de helikopters is geschoten, daar niet opeens zijn. Het is 99 zo niet 100% zeker dat deze uit Iran komen. Hoe kan de minister dan zeggen dat hij ook wil praten over andere hulp? Of je onderhandelt met hen over iets positiefs, of je spreekt hen heel duidelijk aan op het feit dat dit niet kan.

Minister **Bot**: Ik meen dat je Iran kunt aanspreken op het feit dat dit niet kan als je bewijzen hebt dat de wapens inderdaad uit Iran afkomstig zijn, maar wij beschikken niet over die harde bewijzen. Ook de Verenigde Staten hebben uitdrukkelijk gezegd dat zij niet over harde bewijzen beschikken, maar dat zij indicaties hebben die erop duiden dat het mogelijk is. Ik vind dat je altijd vreselijk voorzichtig moet zijn. Als je en publiek dergelijke beschuldigingen uit, moet je handvest en bewijzen hebben. Bovendien vind ik dat je met de Iraanse regering heel goed kunt spreken over het belang om ook aan de Iraanse grens een stabiel land te hebben. Een totale burgeroorlog en chaos zijn ook niet goed voor Iran zelf. Ik meen dat een en-en-benadering wel degelijk mogelijk is.

De heren Van Bommel, Voordewind en Van der Staaij hebben vragen gesteld over de humanitaire situatie en de vluchtelingen. Door de verslechterde veiligheidssituatie is een enorme vluchtelingen- en ont-heemdenstroom op gang gekomen. Het aantal loopt op tot een miljoen en meer. Dat verhoogt de druk op de lokale bevolking. De UNHCR schat in dat er zich op het ogenblik 1,6 miljoen Iraakse vluchtelingen alleen al in Syrië en Jordanië bevinden. Nederland heeft een bijdrage geleverd aan de leniging van de nood. In 2006 hebben wij aan de UNHCR 40,9 mln. bijgedragen. Aan het Rode Kruis hebben wij in hetzelfde jaar 33 mln. bijgedragen. Wij waren daarmee een van de grootste donoren van het Central Emergency Response Fund (CERF). Uit dit fonds is 6 mln. dollar naar Irak, Jordanië en Syrië gegaan ten behoeve van de UNHCR en het UN World Food Programme. Daarnaast hebben wij 1 mln. bijgedragen aan een humanitair programma van de International Organization for Migration (IOM) voor ontheemden. Ten slotte hebben wij 0,7 mln. bijgedragen aan medicijnleveranties aan ziekenhuizen in Irak. Ook in 2007 hebben wij 40 mln. toegezegd aan het Central Emergency Response Fund. Ook het Rode Kruis kan weer op een behoorlijke uitkering rekenen. Begin 2007 hebben wij toegezegd de UNHCR te ondersteunen met een operatie van 1 mln. aan het programma voor opvang van Iraakse vluchtelingen in Syrië en Jordanië.

De heer **Ormel** (CDA): Ik vind het goed en terecht dat Nederland grote bedragen uitgeeft aan de enorme vluchtelingenstroom in Irak en diens buurlanden. Alleen al in Jordanië is de bevolking met 13% toegenomen door de vluchtelingen. Stel je voor dat Nederland er opeens twee miljoen Duitsers of Belgen bij zou krijgen. Dat is niet onbelangrijk, wat daar gebeurt. Dat vergt enorm veel van een land. Het is mooi dat wij dat geld geven, maar wordt dat geld ook effectief besteed? Is het ook mogelijk om echt wat met dat geld te doen? De minister zegt bijvoorbeeld dat er hospitalen worden gebouwd, maar ik hoor dat de mensen in Irak absoluut onvoldoende medische ondersteuning hebben. Hoe kan de wereld-gemeenschap ervoor zorgen dat daar toch meer aandacht naar uit gaat?

Minister **Bot**: Dat is natuurlijk een heel groot probleem. Daarom doen wij dat ook via de UNHCR. Ik heb ook de uitzending van een paar dagen geleden gezien over Syrië, waaruit bleek hoe deze mensen daar terecht komen. Zij krijgen een tijdelijke verblijfsvergunning en worden er dan weer uit gezet. Daarom doen wij dat via de Verenigde Naties en via deze organisatie. Helemaal controleren kun je dat natuurlijk nooit. Je geeft je geld in goed vertrouwen en daarop volgen rekening en verantwoording. Ik zou ook graag zien dat er nog meer wordt gedaan, maar Nederland is op het ogenblik een van de allergrootste donoren, specifiek voor Syrië en Jordanië, bij het bieden van hulp en steun. De heer Voorde wind maakte melding van een sluiting van de grens met Syrië. Voor zover ik weet heeft Syrië gisteren bekendgemaakt dat het voor drie dagen de grenzen sluit. De toevloed is op het ogenblik dermate groot dat Syrië het niet aan kan. Op zo'n korte termijn kunnen zij niet zulke stromen verwerken. Daarom is besloten om de grenzen drie dagen te sluiten. Wij gaan er wel van uit dat de grenzen morgen of overmorgen weer open gaan. Syrië heeft geen verdere informatie gegeven waaruit blijkt waarom het deze tijdelijke maatregel heeft genomen, maar dat laat zich raden. Ik denk wel dat wij erop moeten toezien hoe wij Syrië kunnen steunen. Dat kan natuurlijk veel beter, gelet op de gevoelige positie waarin Syrië ook om andere redenen verkeert, via multilaterale organisaties en VN-organisaties gebeuren. Zij verlenen dan de steun. Dat wij met z'n allen aan de bel trekken en ons bewust zijn van het probleem, vind ik ook heel belangrijk. Nogmaals, ik denk dat Nederland er alles aan doet wat op dit moment tot de mogelijkheden behoort.

De heer Pechtold heeft een heleboel vragen gesteld over artikel 100. Het gaat hierbij om een verlenging van een missie. Ik herinner mij zeer levendig dat wij het grote artikel 100-verhaal hier in februari 2005 hebben gehouden. In juni 2006 hebben wij een discussie gevoerd over een verlenging. Dit is een tweede kwestie, waarbij wij aankondigen dat wij voornemens zijn om deze missie, die twee jaar geleden is goedgekeurd door de Kamer, voort te zetten behoudens de materiële instemming van de Kamer. De verwachtingen voor de periode daarna, dus een eventuele verlenging, zullen wij bezien in het licht van het succes van de training en het beleid dat naar onze mening moet worden gevoerd. Wij willen de Iraakse troepen namelijk in staat stellen om zelf de verantwoordelijkheid voor de veiligheid in het land over te nemen. Als dat niet zo is aan het eind van het jaar, dan is het zeker niet uitgesloten dat de nieuwe regering zich andermaal hier zal melden volgens dezelfde procedure om materiële instemming te vragen van de regering met de uitzending daarvan. Ik meen dat dit niet het moment is om daar een discussie over te hebben. Wij kennen de voorstellen van de commissie onder leiding van de heer Van Baalen die aan de Raad van State zijn voorgelegd. De regering houdt zich op dit moment strikt aan het bestaande artikel 100 en aan de interpretatie die daaraan inmiddels is gegeven, waarmee de regering heeft ingestemd. Dat doen deze bewindslieden. Wij wachten het advies van de Raad van State af. Met de nieuwe regering zal dan bekeken moeten worden of een aanpassing van artikel 100 van de Grondwet nodig is of niet. Dat is een debat dat hierna moet volgen. Ik meen dat ik daar als demissionaire minister, in afwachting zijnde van het advies van de Raad van State, geen zinnig woord over kan zeggen.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Dit soort onderwerpen moet in twee uur besproken worden. Het valt mij op dat het allemaal vrij kort moet. Ik had graag van de gelegenheid gebruik gemaakt om deze ministers naar hun ervaringen en ideeën te vragen. Ik stel vast dat dit niet kan.

Minister **Bot**: De agenda voor deze bijeenkomst is de verlenging van deze missie voor veertien mensen. Als de commissie had geschreven dat zij met mij had willen discussiëren in het algemeen over artikel 100 of over

de hele kwestie van de oorlog in Irak en de vraag of dat gerechtvaardigd is of niet, hadden wij ons anders voorbereid. Dan hadden wij uiteraard een andere discussie gehad. De commissie nodigt de regering uit om te spreken over een verlenging van de missie van veertien trainers, niet meer en niet minder. Daar hebben wij al twee keer over gedebatteerd en daar hebben wij de goedkeuring van deze Kamer voor. Dat, dunkt mij, is meer dan genoeg.

Minister Kamp: Voorzitter. De achtergrond van deze discussie is de zorgwekkende situatie in Irak. Het is duidelijk dat er op dit moment geen reden is om een erg optimistische toon aan te slaan. Wij denken wel dat wij met deze NAVO-trainingsmissie op de juiste weg zijn: ervoor zorgen dat je zo snel mogelijk de Irakese veiligheidsorganisaties en de Irakese functionarissen die daar werken zo sterk mogelijk krijgt, opdat zij in staat zijn om de zaken in eigen hand te nemen. Zoals collega Bot het heeft gezegd, zie ik het ook. Dat is de beste exitstrategie die denkbaar is.

Wij hebben met deze NAVO-trainingsmissie al het nodige bereikt. De Kamer heeft daar ook al iets over gezegd. Aan de opleidingsinstituten in Irak hebben 4000 Irakese militairen een opleiding gekregen. Daarnaast hebben 900 militairen buiten Irak een opleiding gekregen. Van deze 5000 mensen gaat het nodige uit naar de organisatie van de Irakese krijgsmacht als geheel. Op dit moment zijn 320 000 veiligheidsfunctionarissen in Irak beschikbaar en er zijn 5000 mensen voor het kader die mede door ons zijn opgeleid. Dat is een goede bijdrage aan de kwaliteitsverbetering, die wij van het grootste belang vinden. Bij de opbouw van de Irakese krijgsmacht, de Irakese veiligheidsinstanties, lag het accent vooral op de aantallen. Nu die 320 000 man inmiddels te werk zijn gesteld, is ervoor gekozen om de verdere groei wat af te remmen en de concentratie vooral te leggen op de kwaliteit. Wij denken dat dit een verstandige keuze is.

Wij hebben op dit moment een defensie-universiteit in Ar Rustamiyah. Aan deze universiteit worden de officieren opgeleid, zowel voor de luchtmacht, de marine als voor de landmacht. Wij merken dat daarmee al de nodige resultaten zijn bereikt. Het gaat zelfs zover dat wij ons nu kunnen concentreren op het begeleiden van de Irakese commandanten, de staf van de Irakese krijgsmacht en de instructeurs. In Ar Rustamiyah is inmiddels een zodanig werkwijze bereikt dat de Irakese steeds meer zelf de zaak in handen nemen en wij ons steeds meer op ondersteunende activiteiten kunnen concentreren. Het is nu tijd om de zaak nog eens goed door te rekenen zodat blijkt welke activiteiten de komende tijd precies nodig zijn en welke mensen wij in welke aantallen daarvoor precies nodig hebben. Hoe de zaak er op dit moment voor staat en wat de behoefte in de te voorziene toekomst zal zijn, wordt dus op dit moment bekeken. De uitkomst daarvan is nog niet duidelijk. Het zal er in ieder geval niet toe leiden dat meer Nederlandse militairen nodig zijn. Het is wel mogelijk dat er minder nodig zijn. Of dat het geval zal zijn, moeten wij afwachten, maar voorlopig gaan wij even uit van de veertien die wij aan de Kamer hebben gemeld.

Voorts noem ik nog het nationale defensiecollege in Bagdad, waar de betrokkenheid van de Irakese zelf bij het opzetten en in stand houden van cursussen steeds meer vorm krijgt. Inmiddels is ook begonnen met het opzetten van een trainings- en doctrinecentrum. Dat is voor militairen belangrijk. Zij werken immers met doctrines en daarin moeten zij getraind worden. Wij verwachten dat dit centrum in de loop van dit jaar gerealiseerd zal zijn. Dit is wat wij doen voor de officieren.

De onderofficieren worden opgeleid in Kirkush. Dat is dus ook een opleidingscentrum dat op dit moment actief is. Daarnaast zijn faciliteiten georganiseerd waardoor militairen op de werkplek worden begeleid. Bij het ministerie van Defensie, het ministerie van Binnenlandse Zaken en bij de ondersteunende eenheden die de premier op militair gebied adviseren, zijn steeds mentoren actief. Er zijn ook mensen die bekijken hoe het gaat

met de militairen die van de opleiding af komen en te werk worden gesteld en wat daaraan kan worden verbeterd. Wij zorgen er verder voor dat de coördinatie van en de samenwerking tussen de verschillende opleidingscentra wordt versterkt en dat de betrokkenheid van de Irakezen daarbij wordt vergroot.

De vorige keer heb ik aangegeven hoever de missie is. Hier wordt gezegd dat ik nu vertel dat ik nog net zover ben als toen, maar dat ik het jaartal 2009 weglaat. De planning die eerder aan de Kamer is voorgelegd, hebben wij nog steeds in ons hoofd. Wij denken dat wij eind 2008, begin 2009 in Irak hebben gedaan wat wij willen doen. Of dat wordt gehaald wachten wij af, maar dat hadden en hebben wij in ons hoofd. De ontwikkelingen die zich tot dusver hebben voorgedaan, geven geen aanleiding om van die planning af te wijken.

De Irakezen doen voorstellen voor nieuwe activiteiten, die door ons worden beoordeeld. Wij hebben bekeken of misschien iets gedaan kan worden op het gebied van gendarmerieachtige eenheden, zoals de Koninklijke Marechaussee in ons land. In de Zuid-Europese landen komt dit soort eenheden veel meer voor. Men heeft gevraagd of wij daar meer aan kunnen doen. Dat wordt op dit moment bekeken. Verder is gevraagd of wij meer voor de Irakese nationale politie kunnen doen en ook daar wordt naar gekeken.

Daarnaast is gevraagd of wij ook bij de commandovoering in de krijgsmacht een extra versterking kunnen doorvoeren. Als je een grote organisatie hebt met in totaal 320 000 veiligheidsfunctionarissen, is het van groot belang dat de commandovoering optimaal is. Op dat punt is een verdere ondersteuning aan de top gevraagd. Wij bekijken of daar mogelijkheden voor zijn.

De activiteiten die wij bij de NAVO-trainingsmissie ondernemen staan niet op zichzelf, maar vinden plaats naast andere ondersteunende activiteiten. De multinational forces die op dit moment in Irak actief zijn, hebben ook hun eigen activiteiten. Deze worden afgestemd met die van de NAVO. Er zijn ook activiteiten van de VN en de Europese Unie die erop gericht zijn om de organisaties in Irak die zich met veiligheid bezighouden, te trainen. Het is niet goed om te zeggen dat de veiligheidssituatie voor het personeel in Irak goed is. Nederlandse militairen worden nooit uitgezonden naar een omgeving waar de veiligheidssituatie goed is. Dan kunnen andere mensen hun werk doen. Wij gaan ernaartoe als er veiligheidsproblemen zijn en het is heel duidelijk dat er grote veiligheidsproblemen zijn in Irak. In de contacten met onze mensen hebben wij gemerkt dat de ontwikkelingen voortdurend worden gevolgd. Deze contacten zijn zeer intensief. Ik onderhoud dat contact ook zelf. Deze mensen bezoeken mij op het ministerie en ik ben bij hen in Irak geweest om de situatie te bekijken. Wij hebben hier nu twee jaar ervaring mee. Men is zeer actief om de veiligheidssituatie goed te volgen in de directe omgeving van het gebied waar onze mensen zijn gestationeerd. Wij merken dat geen concrete verslechtering van de situatie plaatsvindt. Ook onze mensen voelen niet dat er sprake is van een verslechtering van de veiligheidssituatie. Dat wil absoluut niet zeggen dat zij geen risico's lopen, want als er indirect vuur is, bijvoorbeeld op de basis Ar Rustamiyah, gaat het een aantal keren goed, maar het kan ook misgaan. Wij kunnen er wel voor zorgen dat in de gebieden waar onze mensen zich bevinden, zodanig wordt gewerkt met wallen dat er alleen echt iets mis kan gaan als een projectiel op zo'n locatie terechtkomt. Die kans is echter zeer klein. Wij menen dat de aandacht voor de veiligheidssituatie zodanig is dat wij de situatie nog steeds als verantwoord kunnen beschouwen. Wij zien dat zo en onze mensen daar zien dat ook zo. Alle locaties worden overigens beveiligd door de NAVO of door de multinationale troepen in Irak, met uitzondering van de eenheid in Ar Rustamiyah.

De heer Van Bommel herinnerde met enige heimwee aan de particuliere veiligheidsfirma's die nu uit beeld zijn verdwenen. Die zijn inderdaad uit

beeld verdwenen. Daarvoor wordt nu een Irakese eenheid ingeschakeld. Deze eenheid hebben wij opgeleid en vanaf het begin heel goed gevolgd. Zij heeft een certificaat gekregen omdat zij aan de eisen voldeed. Vervolgens hebben wij er een eigen NAVO-begeleidingseenheid bij gezet. Deze eenheid bestond eerst uit Italianen, maar op dit moment bestaat zij uit Polen. Zij houdt de Irakezen precies in de gaten om te bekijken hoe zij hun werk doen en of zij hun certificaat nog steeds waarmaken. Tot nu toe hebben wij vastgesteld dat de kwaliteit die wij van deze Irakese eenheid verwachten en die noodzakelijk is, geleverd wordt en dat de garantie die wij daarvoor willen hebben door het begeleidende team, het MALT, kan worden geboden.

De heer **Van Bommel** (SP): Het was geen heimwee dat de minister in mijn stem hoorde, het was weemoed in de verwachting dat wij nog steeds afhankelijk waren van die particuliere beveiliging. In het verleden heb ik daar kritiek op gehad. Ik ben blij dat dit nu niet meer aan de orde is.

Minister **Kamp**: Een aantal woordvoerders heeft de vinger op een zere plek gelegd. Wij hebben wel meer zere plekken bij Defensie. Deze zere plek is de beschikbaarheid van tolken. In Nederland zijn moeilijk Irakese tolken te vinden die bereid zijn om naar Bagdad te gaan om daar hun activiteiten te verrichten. Bovendien zitten wij daar met een kleine groep militairen die in een internationale omgeving werkt waar Engels wordt gesproken. Dat gaat tegenwoordig heel ver. Ik was vanmorgen nog in Tarin Kowt in Afghanistan. Daar ben ik op het operatiecentrum geweest, waar wij samenwerken met Australiërs. Wij zijn nu bezig aan een overgang en om de samenwerking met de Australiërs optimaal te laten zijn, zijn wij zelfs in ons eigen operatiecentrum in het Engels gaan werken. In deze internationale omgeving gebeurt dat natuurlijk ook. De tolken waar behoefte aan is, kunnen Engels in Irakees vertalen. Die zijn voor de organisatie beschikbaar en worden door de NAVO ingehuurd. Wij kunnen daar goed mee uit de voeten. Het zou nog mooier zijn als je extra, als een van de vijftien, een Nederlands-Irakese tolk erbij had, maar die hebben wij op dit moment niet beschikbaar. Gelet op de wijze waarop zij moeten functioneren, zien wij dat niet als een belangrijk probleem. De kwestie van de tolken, zowel de Afghaanse tolken als de Irakese tolken, moet wel onze bijzondere aandacht hebben. Wij zullen de komende tijd eraan werken om ook onze positie wat dat betreft te verbeteren, want die is op dit moment niet goed genoeg. Terecht heeft de Kamer de vinger op een zere plek gelegd.

Omdat de opstandelingen in Irak de laatste tijd helikopters hebben neergeschoten heeft de Kamer gevraagd hoe het zit met de veiligheid van helikopters. Wij hebben er bewust voor gekozen om met helikopters te vervoeren. Dat is veiliger dan vervoeren over de weg. Verplaatsingen met helikopters vinden dus doelbewust plaats met het oog op de veiligheid. Slechts bij zeer grote uitzonderingen werken wij met gepantserde konvooiën. Onze mensen worden niet zo frequent verplaatst, maar de ervaring is dat hun veiligheidssituatie bij transport per helikopter het best gewaarborgd wordt en nog steeds acceptabel is.

De medische voorzieningen zijn naar behoren. Wij hebben deze in NAVO-verband goed kunnen organiseren. Ook in de samenwerking met de multinationale troepen in Irak zijn er goede medische voorzieningen, waar ook wij gebruik van kunnen maken. Hetzelfde geldt voor de exitstrategie. En dan doel ik niet op een groep militairen die tijdelijk in een land is en zichzelf overbodig maakt, maar op de afspraken die de NAVO met de multinationale troepen heeft gemaakt voor het geval dat er een noodsituatie is en de militairen plotseling het land uit moeten. Volgens die afspraken worden wij in een noodsituatie eruit gehaald. Die afspraken zijn naar onze tevredenheid.

Mevrouw Peters heeft gevraagd hoe de zaak precies in elkaar zit. Ik wil mij graag aansluiten bij hetgeen collega Bot hierover heeft opgemerkt. Dit is een verlenging. Wij zitten al twee jaar in Irak. Hoe die zaak in elkaar zit, hebben wij de eerste keer nauwkeurig uitgelegd. Sindsdien hebben wij de wijzigingen bij de Kamer in beeld gebracht. Ik denk niet dat het erg zinvol is om naar de situatie van twee jaar terug te gaan en die opnieuw met elkaar door te nemen.

De heer Wilders vroeg naar de inlichtingenpositie. Nederland heeft dezelfde inlichtingenpositie als de NAVO omdat wij daar met een NAVO-activiteit bezig zijn. De NAVO zorgt dat zij goed geïnformeerd is. Het niveau van die informatie is goed. Daarnaast houden wij onze eigen inlichtingenpositie aan. Wij waren goed geïnformeerd over Irak in de tijd dat wij met 1400 man in Al Muthanna zaten. Dat is afgelopen. Wij zitten nu alleen nog maar met veertien man in Bagdad. Daar hebben en houden wij onze informatiepositie steeds op peil. Onze eigen inlichtingen zijn beschikbaar. Binnen het detachement is er ook iemand van de MIVD (Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst), die zorgt voor de optimalisering van de contacten tussen de MIVD en de mensen ter plaatse. Hij zorgt ook voor de contacten met de zusterdiensten te velde. Wij spiegelen onze analyses aan de algemene NAVO-analyses om te kijken of het een goed op het ander is afgestemd. Wij zijn ervan overtuigd dat onze inlichtingenpositie goed is. Meer in algemene zin kan ik zeggen dat de Nederlandse krijgsmacht overal waar zij wordt ingezet, zeer veel aandacht besteedt aan de inlichtingenpositie en over inlichtingen van zeer hoge kwaliteit beschikt. Dat is iets wat bij het moderne optreden past. Het optreden van ons is steeds meer gebaseerd op inlichtingen.

De heer **Ormel** (CDA): De minister spreekt over ter plekke aanwezige additionele mensen. Houdt dit in dat er meer Nederlanders zijn dan de veertien? Zijn die veertien uitsluitend trainers of zitten in die veertien mensen ook de additionele mensen?

Minister **Kamp**: Nee, dan heb ik mij niet duidelijk uitgedrukt. Er zijn op dit moment veertien mensen. Het waren er overigens vijftien omdat wij tot dusver wel over een tolk beschikten. De nieuwe groep bestaat uit veertien man en daar zit alles in. Er is niet meer dan dat.

De heer Pechtold vroeg naar de notificatiebrief. Daar kunnen wij over discussiëren, maar collega Bot en ik zijn van mening dat er in ieder geval een notificatiebrief moet zijn als je met iets nieuws begint. Als wij een verzoek hebben gekregen en daarover nadenken, gaan wij ons werk doen en dat leggen wij aan de Kamer voor. Zijn wij ergens aan begonnen, is dat voor een bepaalde tijd en vindt verlenging plaats binnen die tijd, dan is het niet zinvol om een notificatiebrief te sturen. Ik meen dat je de zaak dan verbureaucratiseert zonder dat dit een inhoudelijke meerwaarde heeft. Bij deze verlenging hebben wij daarom geen notificatiebrief gestuurd en dat vind ik ook verstandig.

De heer **Pechtold** (D66): Wij moeten hard strijden tegen bureaucratie en ik ben het ook eens met de minister dat het om een verlenging gaat, maar is hij het niet met mij eens dat de externe omstandigheden in Irak aanleiding kunnen zijn om een nieuwe brief te schrijven?

Minister **Kamp**: Ja, maar de brief die wij gestuurd hebben zie ik dan als die nieuwe brief. Op een gegeven moment leggen wij ons besluit tot verlenging aan de Kamer voor. Al die overwegingen kunnen daarin meegenomen worden. Een notificatie is alleen maar een kennisgeving aan het parlement.

De voorzitter heeft dit in feite buiten de orde van de vergadering geplaatst. Misschien was het niet verstandig om daarop toch in te gaan. Toen wij eraan begonnen hebben wij een eindsituatie geschetst voor

2008/2009. Blijf je binnen die planning, dan lijkt het mij logisch dat een en ander gebeurt op de manier waarop wij het nu hebben gedaan. Ik denk dat ik iets verstandiger moet zijn bij de andere vragen die de heer Pechtold heeft gesteld, namelijk over de uitzending van Zembla. Ik heb niet gezien dat op de agenda een uitzending van Zembla stond. Wij moeten ons goed realiseren waar wij over praten. In Irak worden op dit moment honderd aanslagen per dag gepleegd. Er waren minder aanslagen toen onze militairen daar waren, maar ook toen was het er zeer onrustig en gevaarlijk. Ook toen werden veel aanslagen gepleegd. Onze militairen staan bij een controlepost. Er komt een auto met grote snelheid op hen af rijden. Dan moeten die militairen iets doen. Dat lijkt mij nogal logisch. Als er vervolgens vuurcontact is, wordt dat gemeld. De Koninklijke Marechaussee verricht dan een onderzoek, maakt een proces-verbaal op en geeft dat aan het Openbaar Ministerie. Het OM besluit dan of daar wel of niet gevolg aan moet worden gegeven. Dat is allemaal volgens het boekje afgewikkeld. Het Openbaar Ministerie heeft gezegd dat daar geen gevolg aangegeven hoefde te worden. Destijds hebben wij antwoord gegeven op de vragen van de heer Van Bommel hierover en dat is het dan wat ons betreft.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Wat is dan wel de betekenis van dit algemeen overleg in het kader van de artikel 100-procedure? Het is niet het begin van de missie en het is niet het einde van de missie, maar het is wel een missie die telkens maar voor zes maanden is. Elke keer moet aan het eind van die zes maanden opnieuw worden gezien of verlenging gerechtvaardigd is en of het parlement daar materieel mee kan instemmen. Zo regelt de procedure dat. Alle omstandigheden kun je dus opnieuw afwegen. In dat licht begrijp ik niet dat de minister van Defensie zo makkelijk voorbijgaat aan de vragen van de heer Pechtold en mij.

De **voorzitter**: De discussie gaat over deze artikel 100-brief. Als de nieuwe regering met de Kamer van gedachten wisselt over de artikel 100-procedure is er alle ruimte om daarop verder in te gaan. Ik verzoek de collega's daarom nu niet verder over de inhoud en de aard van artikel 100 te spreken, anders dan wanneer dat deze brief regardeert.

Minister **Kamp**: Ik ben het zeer eens met mevrouw Peters: het is niet het begin, het is niet het eind. Het is een verlenging binnen de planning. Wij hebben 4000 man opgeleid. De overgang naar de Irakezen vindt volgens planning plaats. Ik heb net gemeld dat de herziening die nu plaatsvindt, mogelijk leidt tot de aanwezigheid van minder militairen. Ik meen dat het glashelder is wat wij aan het doen zijn, namelijk volgens planning en zoals wij de Kamer hebben geïnformeerd, proberen om het kader van het Irakese leger op te leiden. Zo proberen wij ervoor te zorgen dat de situatie zodanig wordt dat de buitenlandse troepen die nu in Irak zijn, dat land weer kunnen verlaten.

Een aantal woordvoerders heeft gevraagd naar de kwaliteit van het Irakese leger. Gevraagd is of wij kunnen aantonen dat een bepaalde kwaliteitswinst is gerealiseerd doordat deze mensen zijn opgeleid. Ook is naar de effectiviteit gevraagd. Wij kunnen niet precies volgen welke kwaliteitswinst in Irak wordt bereikt. Als die kwaliteitswinst er is, kunnen wij die ook niet toerekenen aan hetgeen hier gebeurt. Iedereen zal echter begrijpen dat, als je een Irakese krijgsmacht wilt opbouwen, je een goed kader nodig hebt. De NAVO heeft 220 man ingezet om dat kader op te leiden en de kwaliteit daarvan te verbeteren. Dat heeft een positief effect op het Irakese leger in opbouw. Dat is op dit moment ook gaande. In welke mate dat precies het geval is, weten wij niet. Wij weten alleen dat wij hen bij de opleiding volgen en als zij aan het werk gaan. Wij proberen het voor elkaar te krijgen dat zij ook de opleiding zelf runnen. Wij gaan de goede kant op. Wij merken ook dat bij de benoemingen in het Irakese

leger wordt gekeken naar alle bevolkingsgroepen in Irak. Alle bevolkingsgroepen hebben ook belangstelling om in die krijgsmacht te komen. Het kader lijkt behoorlijk evenwichtig verdeeld over de verschillende bevolkingsgroepen. De sjiïeten hebben de meeste kaderleden, maar zij zijn ook de grootste groep in het land.

Ik zal niet zeggen dat het er allemaal goed uitziet, want ik ben begonnen met te zeggen dat de situatie in Irak zorglijk is, maar de manier waarop wij werken, kan wel leiden tot een Irakese oplossing van een Irakees probleem. En dat is waar wij met z'n allen naartoe willen.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Ormel** (CDA): Voorzitter. De CDA-fractie is van mening dat wij Irak niet links kunnen laten liggen. Het Iraakse volk moet geholpen worden en de crisis in het Midden-Oosten tast ook de veiligheidssituatie van Nederland aan. De NAVO levert een bijdrage aan het trainen van het Iraakse militaire kader. Wij moeten zorgvuldig omgaan met het uitzenden van Nederlandse militairen. Daarom vind ik het een goed gebruik dat wij daarover ook bij een verlenging van de missie praten, maar dan gaan wij daar niet op in zoals bij de start van een missie.

Ik wijs de collega's erop dat wij bij de eerste bespreking van deze trainingsmissie nadrukkelijk geen eindtijdstip hebben genoemd. Dat betekent dat wij ieder half jaar daarover kunnen oordelen, maar ook dat wij uitdrukkelijk weer kunnen zeggen dat wij niet over een eindtijdstip praten. Dat is het standpunt van de CDA-fractie. Het is noodzakelijk dat wij in Irak zijn. Het is er extreem onveilig, dus wij hechten eraan om ieder half jaar conform het toetsingskader te spreken over de vraag of het verantwoord is om onze militairen nog onder zulke precaire omstandigheden daar te laten zijn. Ik zal niet vooruitlopen op de derde termijn, maar ik kan wel zeggen dat mijn vragen bevredigend zijn beantwoord.

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. De minister van Buitenlandse Zaken stelde dat het besluit van de Amerikanen tot het uitzenden van extra troepen een sobere maar realistische bijstelling was van het beleid inzake Irak. Ik wil onderstrepen dat het in ieder geval sober is omdat aan de randvoorwaarden die de minister stelde in ieder geval niet wordt voldaan. Daarmee is het ook een stuk minder realistisch geworden. Helaas.

Ik hoop dat de verwachting van de minister dat er in Bagdad geen slachting wordt aangericht, uitkomt. Alle signalen staan volgens mij op rood. Er wordt een gevecht van deur tot deur aangegeven en een eventuele langere aanwezigheid met een ruimere troepenmacht in Bagdad. Dan moet je toch het ergste vrezen. Ik houd mijn hart de komende dagen en weken in ieder geval vast.

Ook de minister van Defensie sprak de wens uit voor de Amerikaanse steun voor Baker/Hamilton en de Irakisering van het geheel. Zo zou het moeten zijn, maar die keuze is nog niet gemaakt. Daarover kunnen wij het misschien eens zijn, maar wij gaan daar niet over. Helaas.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Voorzitter. Ik put graag hoop uit de mening van de minister van Buitenlandse Zaken. Hij denkt dat deze Nederlandse bijdrage juist de beste manier is om het doel van Baker/Hamilton te bereiken. Met bescheiden middelen zou dan een heel groot resultaat worden behaald.

Er is dan wel een erg lange weg te gaan. Met de toekomstige ministers zou ik graag een discussie voeren over de vraag of wij nu niet meedoen aan de opbouw van een Iraakse veiligheidsstructuur die juist onderdeel van het probleem is omdat zij te etnisch-zuiverend en te discriminerend werkt.

De heer **Wilders** (PVV): Voorzitter. De meeste van mijn vragen zijn beantwoord.

Minister Bot had een goed antwoord, maar ik vond dat hij iets te gemakkelijk of te relativierend deed over de rol van Iran. Wij weten allemaal dat Baker/Hamilton niet echt iets is wat door de Amerikaanse administratie is overgenomen. Helaas, maar de minister verwijst er wel naar alsof het geldend Amerikaans beleid is. Dat is het niet. Ik vind het raar dat de minister daar zo op aansluit. Ik wil hem vooral vragen niet naïef te zijn, niet over de rol van Iran en niet over de agenda van de Saoedi's. Als je de zaak goed analyseert, blijkt naar mijn mening toch helder dat de Saoedi's, juist aangespoord door de Verenigde Staten, eigenlijk alleen maar in Irak geïnteresseerd zijn om hun vleugels uit te slaan en vooral om de vleugels van Iran te beperken. Dat is de agenda van de Saoedi's. Dat is ook meteen de zwakte van Baker/Hamilton. De regionalisering kent net zoveel problemen als oplossingen. Ik hoop dat de minister op deze relativering ingaat.

De heer **Pechtold** (D66): Ik kauw nog erg op de stelling van de minister dat wij door meer te doen uiteindelijk minder hoeven te doen. Ik volg de minister daar in zekere zin wel in.

Deze avond ben ik voor de hoofdvraag te laat en voor een evaluatie te vroeg en voor een procedure had ik op een andere plek moeten zijn. Dat neem ik op dit moment maar.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Het is lastig om verder vooruit te zien omdat wij niet weten hoe de Amerikaanse inzet zal zijn. Ik ga ervan uit dat de beide ministers alle inzet richten op het zoveel mogelijk realiseren van een regionale en integrale aanpak in plaats van een aanpak waarbij massief van deur tot deur wordt gegaan. Op de integrale benadering heb ik mijn hoop gevestigd.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Voorzitter. Over de trainingsmissie als zodanig heb ik geen vragen meer. De vragen die wij daarover hadden, zijn helder beantwoord.

Over de Amerikaanse strategie kunnen wij heel lang praten. Dat zal vast nog wel terugkomen, maar het valt mij altijd op dat het heel wat makkelijker is om kritiek te leveren dan om een overtuigend alternatief te bieden. Van het aanspreken van de buurlanden kun je gelet op de ervaringen die wij hebben met een land zoals Iran, toch ook niet al te hoog gespannen verwachtingen hebben.

Minister **Bot**: Voorzitter. De heren Wilders en Pechtold en enkele anderen hebben nog iets gezegd over Iran en over Baker/Hamilton. Natuurlijk is er in de regio een sjiitische agenda. Dat staat buiten kijf. Het is ook duidelijk dat Saoedi-Arabië een iets andere vorm van de islam aanhangt, namelijk het wahabisme, en een andere agenda heeft. Het is ook duidelijk dat die twee elkaar niet bepaald liggen. Het is verder duidelijk dat Iran daarbij een dubbelrol speelt waarbij niet helemaal duidelijk is waar het positieve begint en eindigt en waar het negatieve begint en eindigt. Wij hebben wel indicaties, er zijn wel bewijzen, maar er zijn geen harde bewijzen, noch voor het een noch voor het ander.

Dan kom ik nu op Baker/Hamilton. Wij zien allemaal als eindstrategie, als dat mogelijk is, een terugtrekking van troepen uit Irak, een soort van stabiliteit en rust zodat Irak het zelf aankan. Dat moet het einddoel zijn en hoe eerder het einddoel bereikt is, hoe beter. Baker/Hamilton tracht daar als het ware een recept voor te bieden dat verdergaat dan alleen maar weer een blik troepen openen, de zaak schoonvegen en hopen dat het goed gaat. De heer Van Bommel heeft erop gewezen. Het is natuurlijk wel de bedoeling dat die extra troepen er maar tijdelijk zijn en dat er juist in dat heel gevoelige en gevaarlijke gebied – honderd aanslagen per dag; talloze

doden – iets gebeurt. Iedereen weet dat een terugtrekking van de Amerikaanse troepen op dit moment leidt tot de totale ineenstorting van Irak met een verschrikkelijk bloedbad en een echte burgeroorlog. Dat willen wij ook niet.

De vraag is nu in hoeverre Amerika, waar een hevige discussie wordt gevoerd over de implementatie van Baker/Hamilton, erin zal slagen om aan de ene kant tijdelijk die 21 000 man te leveren en aan de andere kant gevolg te geven aan al die andere elementen zoals een versterkte opbouw van het Iraakse leger en het verlenen van additionele steun. Ik doel dan op de 10 mld. dollar en de 1 mld. dollar. Amerika heeft dus wel degelijk ook oog voor dat andere aspect. Dan noem ik nog de samenwerking in de regio. Nederland is daar in ieder geval een voorstander van, maar Amerika is dat wat betreft Syrië en Iran minder. En dan noem ik natuurlijk nog de comprehensive approach door de regio. Je kunt het Iraakse probleem niet alleen oplossen, net zo min als je het Palestijnse probleem of het Midden-Oostenprobleem kunt oplossen zonder te kijken naar Syrië, Libanon, Iran en Irak. Dat hangt allemaal met elkaar samen. Je moet wel ergens beginnen. Al kan Baker/Hamilton maar voor een deel worden uitgevoerd, als wij met zo'n missie eraan kunnen bijdragen dat de geleidelijke terugtrekking en de geleidelijke overname door Irak zelf mogelijk wordt gemaakt, dan vind ik dat de ideale exitstrategie. Als wij daar op een heel bescheiden wijze iets aan kunnen bijdragen, dan meen ik dat Nederland dat moet doen.

Op het ogenblik is er een leger van 320 000 man. Deze mensen weten dat zij iedere dag geteisterd kunnen worden door aanslagen. Rekruten die bij poorten staan, lopen een redelijk risico dat een of andere truck met explosieven naast hen tot ontploffing komt. Laten wij blij zijn dat wij ook Nederlandse militairen hebben die bereid zijn om hun steen bij te dragen. Ik zou graag wat verder willen gaan met Baker/Hamilton, maar ik constateer wel dat er in Amerika een stevige discussie gaande is en dat de democraten een heel duidelijke visie hebben die helaas door een procedurele resolutie van de Republikeinen terzijde is geschoven. Dat neemt niet weg dat wij allemaal heel nauwkeurig volgen wat daar gebeurt. Ik denk dat er geleidelijk aan een omslag zal komen in het denken daar.

Minister Kamp: Voorzitter. Ik wil graag kort de rode lijn neerzetten van het Nederlands optreden in Irak en in Afghanistan.

In beide gevallen zijn wij daar en zijn wij daar geweest op verzoek van de Verenigde Naties met een mandaat van de Veiligheidsraad. In beide gevallen hebben wij ons gericht en richten wij ons op de opbouw ten behoeve van de bevolking. In beide gevallen hebben wij geprobeerd en proberen wij om zo snel mogelijk de nationale veiligheidsinstanties op te bouwen. Wij zijn daarbij zeer terughoudend met het toepassen van geweld. Als geweld wordt toegepast, volgen en controleren wij dat kritisch. Dat is de manier waarop wij werken en de manier waarop wij proberen de wereld wat vrediger en veiliger te maken.

De voorzitter: Ik verzoek de vertegenwoordigers van de fracties die hier aanwezig zijn, aan te geven of zij instemmen met het door het kabinet genomen besluit om de NAVO-trainingsmis­sie in Irak te continueren.

De heer Ormel (CDA): De CDA-fractie kan instemmen met deze verlenging. Wij wensen de militairen en het thuisfront heel veel sterkte. Wij bedanken hen voor hun professionele inzet.

De heer Van Bommel (SP): De fractie van de SP wil niet instemmen met dit besluit, maar wenst de Nederlandse militairen die desondanks worden uitgezonden een succesvolle missie en een behouden terugkeer.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): De fractie van GroenLinks kan niet instemmen met deze verlenging.

De heer **Wilders** (PVV): De fractie van de Partij voor de Vrijheid kan met overtuiging instemmen met deze missie. Wij wensen de militairen daar heel veel succes en een behouden thuiskomst.

De heer **Pechtold** (D66): De fractie van D66 stemt niet in met deze missie, maar steunt natuurlijk de manschappen.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): De fractie van de ChristenUnie kan met overtuiging instemmen met deze missie. Ook wij wensen de militairen een goede missie en een veilige thuiskomst.

De heer **Van der Staaij** (SGP): De SGP-fractie stemt van harte in met de verlenging van deze missie. Ook wij sluiten ons graag aan bij de wensen aan het adres van de militairen. Wij hopen dat zij een goede missie zullen hebben en een behouden thuiskomst.

De heer **Van Baalen** (VVD): De VVD-fractie kan instemmen met het besluit tot continuering van de NAVO-trainingsmissie. Ook ik deel de goede woorden in de richting van de militairen die worden uitgezonden en hun naasten.

De **voorzitter**: Ik concludeer dat een meerderheid instemt met het besluit tot verlenging van de Nederlandse militaire bijdrage aan de NAVO-trainingsmissie in Irak.

De voorzitter van de vaste commissie van Buitenlandse Zaken,
Van Baalen

De voorzitter van de vaste commissie van Defensie,
Albayrak

De adjunct-griffier van de vaste commissie van Buitenlandse Zaken,
Van Toor